

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศที่กำลังพัฒนาจะเจริญก้าวหน้าทางด้าน เศรษฐกิจ สังคม เกษตรกรรม และ อุตสาหกรรม ตลอดจนความก้าวหน้าทางด้านอื่น ๆ นั้น ปัจจัยที่สำคัญที่จะช่วยส่งเสริมให้การ พัฒนาประสบความสำเร็จได้นั้น คือ มนุษย์ และมนุษย์ที่จะช่วยให้ประเทศชาติพัฒนาได้นั้น ต้องอาศัยการศึกษาหล่อหลอมให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า การศึกษาเป็น ปัจจัยพื้นฐานเบื้องต้นที่จะนำไปสู่ความสำเร็จและจุดมุ่งหมายที่วางไว้

ประเทศไทยเป็นประเทศที่ประกอบไปด้วยชนกลุ่มต่าง ๆ หลายกลุ่ม และมีชนกลุ่ม น้อยมากมาย ดังนั้นในการพัฒนาประเทศจึงควรพัฒนาชนทุกกลุ่มที่อยู่ในประเทศ โดยเฉพาะ ชนกลุ่มน้อยที่มีสภาพสังคมและวัฒนธรรมแตกต่างไปจากสังคมใหญ่ ทั้งนี้เพื่อความเป็นอันหนึ่ง อันเดียวของคนในชาติ อันจะส่งผลถึงความมั่นคงของชาติด้วย จากประชากรทั่วโลกที่นับถือ ศาสนาอิสลามประมาณ 900 ล้านคนเศษ จึงกระจัดกระจายอยู่ในประเทศต่าง ๆ ไม่ต่ำกว่า 120 ประเทศ (อารง สุทธศาสตร์ 2525: 1) ในจำนวน 120 ประเทศนี้ ประเทศไทย เป็นประเทศหนึ่งที่มีผู้นับถือศาสนาอิสลามทั้งสิ้น 2,013,472 คน หรือ 3.88% (กรมการศาสนา 2528: 9) นับว่าศาสนาอิสลามเป็นศาสนาที่คนไทยนับถือรองลงมาจากศาสนาพุทธ ซึ่งเป็น ศาสนาประจำชาติ จำนวนคนไทยที่นับถือศาสนาอิสลามหรือที่เรียกว่า ชาวไทยมุสลิม เป็นชน กลุ่มน้อยที่มีความแตกต่างในด้านการนับถือศาสนาและวัฒนธรรม จากคนไทยส่วนใหญ่ของ ประเทศ (ลิขิต อีร์เวคิน 2521: 201) ซึ่งถ้าประชากรของชาติได้รับการพัฒนาทางการศึกษา อย่างมีคุณภาพ ย่อมก่อให้เกิดความรู้สึกที่ดี ตระหนักในความเป็นไทยมากยิ่งขึ้นเหล่านี้จะช่วย

พัฒนาสังคมของตนเองให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น ผลที่เกิดขึ้นย่อมทำให้ระบบการบริหารของประเทศประสบผลสำเร็จและนำไปสู่ความก้าวหน้า ตลอดจนก่อให้เกิดความมั่นคงของประเทศชาติ จากผลการวิจัยของ ครุณี บุญภิบาล (2530: 195) เกี่ยวกับการศึกษาเปรียบเทียบวัฒนธรรมชาวไทยมุสลิมในจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส กับจังหวัดสตูล ซึ่งมีผลกระทบต่อการปกครอง พบว่าการศึกษากับการปฏิบัติตนตามระบบการปกครอง มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญในทางบวก คือ ถ้าชาวไทยมุสลิมมีการศึกษาในระดับสูงขึ้นแล้ว ก็จะทำให้การปฏิบัติตามระบบการปกครองถูกต้องดีงามไปด้วย และจากเอกสารวิชาการของสถาบันเอเชีย ซึ่ง วินัย คุรวรรณพัฒน์ (2523: 237) ได้ให้ทัศนะไว้ในเรื่อง "ทัศนคติของคนไทยใน 4 จังหวัดภาคใต้" ว่า "ชาวไทยมุสลิมที่มีการศึกษาระดับสูงขึ้นนั้นจะมีทัศนคติที่ดีต่อประเทศไทยสูงขึ้นไปด้วย และถ้ามีระดับการศึกษาดำ (น้อย) ลง จะมีทัศนคติที่ดีต่อประเทศน้อยลงตามไปด้วย นอกจากนี้รายงานการวิจัยทุนอุดหนุนการศึกษาของนักเรียนไทยมุสลิมในภาคศึกษา 2 ยะลา (ประพันธ์ คุหาบุคค์ 2512: 87) พบว่า มุสลิมผู้มีการศึกษาในระดับสูงขึ้น จะรู้สึกว่าตนเป็นไทยมากขึ้น เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้มีการศึกษาในระดับสูงนั้นมีความเข้าใจในสภาพความเป็นจริงอย่างถูกต้องคือว่า ถึงแม้จะนับถือศาสนาอิสลาม มีขนบธรรมเนียมประเพณีแบบไทยมุสลิม แต่ตนเองก็เป็นคนไทย มีสัญชาติไทย อาศัยอยู่บนผืนแผ่นดินไทย มีศักดิ์และสิทธิตามกฎหมายเท่าเทียมกับผู้นับถือศาสนาพุทธ และพูดภาษาไทยทุกประการ ดังนั้นตนเองสมควรที่จะต้องประพฤติปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับระบบการปกครองของประเทศไทย จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่าสอดคล้องกับความคิดเห็นของ เพ็ญศรี จรณสมบูรณ์ (2525: 5) ที่กล่าวว่า "การจัดการศึกษาควรให้ความสำคัญแก่ชนกลุ่มน้อย โดยคำนึงถึงหลักการทางศาสนา วัฒนธรรมและประเพณีเป็นหลัก เพราะการพัฒนาการศึกษาของพลเมืองในประเทศก็เท่ากับพื้นฐานในการปกครองและพัฒนาประเทศ"

ในพหุสังคมที่มีหลายเผ่าพันธุ์ หลายภาษา และระบียบประเพณี ความเชื่อที่แตกต่างกันไปนี้ ย่อมก่อให้เกิดความยากลำบากต่อฝ่ายบริหารที่จะทำการปกครองให้มีเอกภาพได้อย่างสมบูรณ์ ถึงแม้ว่าชาวไทยมุสลิมจัดเป็นชนกลุ่มน้อยของประเทศก็ตาม แต่เป็นชนกลุ่มน้อยที่มีบทบาทและพลังต่อรองทางการเมือง ซึ่ง สุรินทร์ หิศสุวรรณ (2525: 3) ได้กล่าวถึงปัจจัยสำคัญที่ทำให้ชาวไทยมุสลิมมีบทบาทสำคัญ และเป็นปัญหาทางด้านการเมืองการปกครอง

ของประเทศนั้นมียุ่หลายประการ กล่าวคือ ชาวไทยมุสลิมพยายามรักษานบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมของคนไว้อย่างเคร่งครัด ไม่ยอมรับศาสนาอื่น การนับถือศาสนาตาม บรรพบุรุษอย่างเคร่งครัด แต่ไม่ลึกซึ้ง ก่อให้เกิดปัญหาการแบ่งพวกและปัญหาการแบ่งพวกนี้ นำไปสู่ความแตกแยก อีกทั้งลักษณะการกระจายตัวของชาวไทยมุสลิมส่วนใหญ่จะเกาะกันอยู่ อย่างหนาแน่นในบริเวณ 4 จังหวัดภาคใต้ และกระจายอยู่ตามที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ จาก การที่ชาวไทยมุสลิมรวมตัวกันอยู่อย่างหนาแน่นเช่นว่านี้ ทำให้เกิดพลังยึดเหนี่ยวอย่างมาก การติดต่อกันก็เป็นไปในลักษณะ เฉพาะกลุ่มของคน ความสัมพันธ์กับกลุ่มอื่นมีน้อยมาก อีกทั้ง มีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงระหว่างวัฒนธรรม ภาษา ศาสนา และประเพณีการต่าง ประวัติศาสตร์ของชาวไทยมุสลิม จึงมีผลทำให้การผสมกลมกลืนกับชนกลุ่มอื่นของสังคม เกิดได้ยาก ทั้งนี้ ลิขิต อีระเวทิน (2521: 257) ได้กล่าวถึงการขาดการศึกษาของคนในสังคม จะเป็น บังคับทำให้ขาดความเฉลียวฉลาด ขาดเหตุผล ขาดความรู้ ไม่เข้าใจว่าผู้มีสัญชาติไทย และความเป็นคนไทยนั้นไม่จำเป็นต้องนับถือศาสนาพุทธ จะนับถือศาสนาใดก็ได้ หรือการไม่รู้ ภาษาไทยก่อให้เกิดขาดการสื่อสารเพื่อความเข้าใจที่ดีต่อกัน หรือการที่รัฐบาลไทยให้สิทธิเสรีภาพใน การนับถือศาสนาและชาวไทยมุสลิม มีกฎหมายพิเศษแตกต่างไปจากชาวไทยโดยทั่วไป นั่นคือ กฎหมายอิสลาม เพื่อความเหมาะสมตามสภาพของสังคม ยิ่งทำให้ชาวไทยมุสลิมเกิดความคิด ว่าตนเองมิใช่คนไทย จากสาเหตุดังกล่าวข้างต้น ทำให้ชาวไทยมุสลิมตกเป็นเครื่องมือของ ผู้ไม่หวังดีต่อประเทศชาติ และอาจจะถูกชักจูง ยุแหย่ ให้เป็นปฏิปักษ์กับรัฐบาลไทยได้ง่าย อีกทั้งยังขาดความสำนึกในความเป็นคนไทย ซึ่งปัญหาการขาดการศึกษาของชาวไทยมุสลิมนี้ย่อม มีผลต่อการปกครองและความมั่นคงแห่งชาติ

ปัญหาการศึกษาเป็นปัญหาสำคัญประการหนึ่งของคนไทยมุสลิม ซึ่งผู้นำและรัฐเองก็ มิได้มองข้าม โดยได้มีแนวความคิดและนโยบายทางการศึกษาของคนไทยมุสลิม กล่าวคือ ในสมัย รัชกาลที่ 6 และรัชกาลที่ 7 รัฐได้มีนโยบายว่าควรจะนำการศึกษาเข้าไปแก้ไขปัญหาการ ปกครองคนไทยมุสลิมที่มีพื้นฐานทางวัฒนธรรม และศาสนาแตกต่างไปจากคนไทยส่วนใหญ่ของ ประเทศ (กระทรวงศึกษาธิการ 2526: 60) นอกจากนี้ ในปีพุทธศักราช 2424-2475

นโยบายของรัฐทางการศึกษาได้คำนึงถึงความแตกต่างทางด้านศาสนา จึงได้มีประกาศของ
กระทรวงศึกษาธิการ ในปีพุทธศักราช 2476 (กระทรวงศึกษาธิการ 2526: 82) ว่า

การจัดการศึกษาแก่เด็กตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา พุทธศักราช 2464
นี้ ต้องระมัดระวังในเรื่องเกี่ยวกับศาสนาให้มาก รัฐประศาสนนโยบายของเรา
เราก็ไม่มุ่งจะบังคับใครในเรื่องศาสนาอยู่แล้ว ทั้งการเกณฑ์ทั่วหน้าตาม
พระราชบัญญัติประถมศึกษานี้แล้ว ก็จะไม่ให้ขึ้นชื่อว่า เกณฑ์มาเพื่อขัดลัทธิ
ทางศาสนาของใครหมด การเกณฑ์นั้นจึงจะเกณฑ์ได้ทั่ว

และ "การขัดลัทธิทางศาสนาของคนเป็นเหตุกระทบกระเทือนถึงการเมือง"

จากเหตุผลและแนวคิดที่กล่าวมา จะเห็นว่ารัฐคำนึงถึงการศึกษาของชนกลุ่มน้อยใน
ประเทศ จึงปรากฏให้เห็นในแผนการศึกษาชาติพุทธศักราช 2475 และแผนการศึกษาชาติ
2479 ที่กำหนดหลักการ จุดมุ่งหมายของการศึกษาไว้อย่างชัดเจน ดังข้อความที่ระบุว่า "ให้
พลเมืองทุกคนไม่เลือกเพศ ชาติ ศาสนา ได้รับการศึกษาพอเหมาะกับอัธยาของตน" และรัฐ
มีความมุ่งหมายที่จะให้พลเมืองทุกคนได้รับการศึกษา เพื่อที่จะทำหน้าที่พลเมืองตามระบบ
รัฐธรรมนูญโดยเต็มที่ (บุษบา โกมารกุล ณ นคร 2528: 13-15)

ในปีพุทธศักราช 2488 รัฐบาลภายใต้การนำของ นายปรีดี พนมยงค์ ได้มีนโยบาย
ให้ความคุ้มครองและเกื้อหนุนชาวไทยมุสลิม เพื่อลดกระแสความขัดแย้งที่อาจจะนำไปสู่การ
แบ่งแยกดินแดนในที่สุด โดยมีเป้าหมายสำคัญอันเป็นหลักใหญ่ๆ จะต้องสร้างความพอใจให้
เกิดขึ้นในหมู่ชาวไทยมุสลิม (ไพฑูรย์ ดัชเช่ 2527: 203) และในปีเดียวกันรัฐบาลได้ออก
กฎหมายเรียกว่า พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการศาสนูปถัมภ์ฝ่ายอิสลาม พุทธศักราช 2488
(พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการศาสนูปถัมภ์ฝ่ายอิสลาม พุทธศักราช 2488: ตอนที่ 26) เป็นการ
ให้ความคุ้มครองแก่ทุกศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รัฐบาลมุ่งจะให้ความเกื้อหนุนแก่ชาวไทย
มุสลิม ครู และผู้นำทางศาสนาต่าง ๆ กล่าวโดยสรุปก็คือ พระราชกฤษฎีกานี้ มุ่งหวังที่
จะคำนึงถึงผลประโยชน์ของชาวไทยมุสลิม เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมไทยนั่นเอง ซึ่ง
พระราชกฤษฎีกาฉบับนี้ที่ส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาของชาวไทยมุสลิม ได้ปรากฏในมาตรา 4
ความว่า

“เมื่อเห็นสมควร กระทรวงศึกษาธิการอาจจัดตั้งสถานศึกษา เรียกว่าอิสลามวิทยาลัยแห่งประเทศไทย เพื่อให้อิสลามศาสนิกจะได้ศึกษาและรับการอบรมทางด้านศาสนา ผู้สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยนี้มีสิทธิได้เข้ารับการเลือกเพื่อรับพระราชทานเงินทุนส่งไปศึกษาหาวิชาที่ตนชอบตามจำนวนที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ กำหนดขึ้นเป็นคราว ๆ ไป”

หลังจากได้ประกาศพระราชกฤษฎีกา ว่าด้วยการศาสนูปถัมภ์ฝ่ายอิสลาม พุทธศักราช 2488 ดังกล่าวข้างต้นนี้ อิสลามวิทยาลัยแห่งประเทศไทยได้เปิดการเรียนการสอนในปีพุทธศักราช 2493 โดยในตอนแรกเปิดรับนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยมีกำหนดเวลาเรียน 5 ปี แบ่งเป็น 2 ตอน ตอนต้นเรียน 2 ปี ตอนปลายเรียน 3 ปี วิชาที่สอนวิชาศาสนาอิสลาม ภาษาอาหรับ ภาษาต่างประเทศ และความรู้ทั่วไป ความยากง่ายเทียบเท่าหลักสูตรอนุปริญญา นักเรียนทั้งหมดจัดให้อยู่หอพักโดยไม่ต้องเสียค่าเล่าเรียนและค่าอาหารแต่อย่างใด ในปีพุทธศักราช 2494 อิสลามวิทยาลัยแห่งประเทศไทยได้ย้ายสังกัดจากกรมศาสนามาเป็นกรมสามัญศึกษา เนื่องจากการศึกษาในหลักสูตรเดิมที่กล่าวข้างต้นนั้น มีผู้สมัครเรียนน้อย เพราะเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วก็ไม่สามารถที่จะออกไปดำเนินอาชีพตามปกติได้ จึงได้ใช้หลักสูตรเตรียมอุดมศึกษา แผนอักษรศาสตร์แทน ทั้งนี้โดยยังมีการสอนศาสนาอิสลาม ภาษาอาหรับและภาษามลายูด้วย และในปีพุทธศักราช 2489 จึงเปิดการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาแทนจนถึงปัจจุบัน .
(อิสลามวิทยาลัยแห่งประเทศไทย, 2531 : 20)

อิสลามวิทยาลัยแห่งประเทศไทยเป็นสถานศึกษาแห่งเดียวของรัฐบาลที่ตั้งโดยพระราชกฤษฎีกา ดังนั้นจึงเป็นสถานศึกษาที่สังกัดกรมสามัญศึกษาแห่งเดียวที่ไม่มีคำว่า “โรงเรียน” นำหน้า อีกทั้งมีการเรียนการสอนวิชาสามัญ ศาสนาอิสลาม ภาษาอาหรับในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย รวมทั้งเป็นสถานศึกษาของรัฐที่มีนักเรียนเดินเรียน และนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายบางส่วนที่อยู่หอพักประจำ ซึ่งนักเรียนที่อยู่หอพักประจำนี้ รัฐได้บริการค่าใช้จ่ายเป็นค่าอาหาร และบริการหอพักให้เปล่า ตลอดจนจบการศึกษาไป อีกทั้งอิสลามวิทยาลัยแห่งประเทศไทยมีนักเรียนชาวไทยพุทธร่วมศึกษาอยู่ด้วย

ประมาณ 20% และจำนวนครูไทยพุทธต่อจำนวนครูไทยมุสลิมในอัตราส่วน 55 : 45 อีกด้วย (อิสลามวิทยาลัยแห่งประเทศไทย 1/31 2530: 7) และนับว่าอิสลามวิทยาลัยแห่งประเทศไทย เป็นสถานศึกษาที่น่าสนใจ และนำศึกษาถึงสภาพและปัญหาทางการศึกษาของโรงเรียนนี้เป็น อย่างยิ่ง ในเรื่องการค้าเนินการภายในโรงเรียน จากการสัมภาษณ์ นายสมพล เลาะเด ผู้ช่วยผู้อำนวยการอิสลามวิทยาลัยแห่งประเทศไทย (16 พฤศจิกายน 2531) ได้ชี้ให้เห็น ปัญหาในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ประการที่หนึ่งได้แก่ ปัญหาทางด้านนโยบายของการจัดตั้งสถานศึกษา ยังไม่ชัดเจน ทั้งในระดับรัฐบาล กระทรวง หรือกรม กล่าวคือ ในระดับรัฐให้จัดตั้งอิสลามวิทยาลัยแห่งประเทศไทย ตามนัยของมาตรา 4 แห่งพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการศาสนูปถัมภ์ฝ่ายอิสลาม พุทธศักราช 2488 แต่จะให้จัดการศึกษาระดับใด หลักสูตรใด ไม่มีในพระราชกฤษฎีกาหรือ กฎระเบียบใด ๆ ระบุไว้ และรัฐถือว่าการจัดตั้งอิสลามวิทยาลัยแห่งประเทศไทย เป็นการปฏิบัติ ทางด้านจิตวิทยาการเมืองอย่างหนึ่ง เพื่อให้มุสลิมทั่วโลกมองเห็นว่า รัฐได้เอาใจใส่เกี่ยวกับ โอกาสทางการศึกษาแก่ชาวไทยมุสลิม แต่สถานศึกษาแห่งนี้จะเป็นสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา (อนุปริญญา) หรือเน้นหนักในด้านวิชาการ ศาสนา หรือวิชาชีพที่ไม่ปรากฏเป้าหมายชัดเจน

ปัญหาต่อเนื่องอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากเป้าหมายและนโยบายของรัฐบาล ในการจัด ตั้งยังไม่ชัดเจน ตลอดจนอิสลามวิทยาลัยแห่งประเทศไทยยังมีลักษณะพิเศษต่างจากโรงเรียน ของกรมสามัญศึกษาทั่วไปดังที่กล่าวมาแล้ว คือ มีนักเรียนประจำ และมีการเรียนการสอนวิชา อิสลามศึกษา ภาษาอาหรับ เพิ่มจากหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ.2521 เป็นจำนวน 5 คาบ/สัปดาห์/ภาคเรียน และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ.2528 อีก 2 คาบ/สัปดาห์/ ภาคเรียน แต่การพิจารณาประเมินผล การจัดสรรงบประมาณ อัตราบุคลากร จำนวนอาคาร รางา ก็ยังยึดถือเกณฑ์เดียวกับโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยทั่วไป

ประการที่สอง คือ ปัญหาเรื่องหลักสูตรการเรียนการสอนวิชาอิสลามศึกษาและภาษา อาหรับ ในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายไม่ต่อเนื่องกัน เนื่องจากเป็นหลักสูตรที่ใช้อย่าง เฉพาะ อิสลามวิทยาลัยแห่งประเทศไทย และที่สำคัญก็คือ หลักสูตรใช้อิสลามศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ไม่สามารถระบุความรู้ของนักเรียนที่เรียนจบหลักสูตรไว้ว่า มีความรู้ระดับใด เมื่อเปรียบเทียบกับ การสอนวิชาอิสลามศึกษาของโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามในประเทศไทยและ ต่างประเทศ

ประการที่สาม คือ ปัญหาความเข้าใจคลาดเคลื่อนของสังคมโดยทั่วไป ก่อให้เกิดปัญหาในการร่วมมือ กล่าวคือ ประชาชนที่เป็นศาสนิกอื่น ๆ มักเข้าใจว่าอิสลามวิทยาลัยแห่งประเทศไทย เป็นโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม และ/หรืออาจทราบว่าเป็นโรงเรียนรัฐบาล แต่สอนเฉพาะอิสลามและภาษาอาหรับให้กับเยาวชนมุสลิมเท่านั้น หรือประชาชนที่เป็นมุสลิมทั่วไปที่โรงเรียนไปขอความร่วมมือ ขอความอนุเคราะห์ทางด้านต่าง ๆ เช่น ทุนการศึกษา ทุนอาหารกลางวัน ฯลฯ มักจะเข้าใจว่า อิสลามวิทยาลัยแห่งประเทศไทยได้รับเงินสนับสนุนจากต่างประเทศในกลุ่มรัฐอาหรับ บางครั้งคิดว่าเป็นหน้าที่ของรัฐบาลฝ่ายเดียวที่จะต้องให้การสนับสนุนในทุกด้าน เพราะเป็นโรงเรียนของรัฐและ/หรือปัญหาที่เป็นลักษณะพิเศษที่ต่างจากโรงเรียนมัธยมศึกษาอื่น ๆ กล่าวคือ สังคมมุสลิมโดยทั่วไปมักมีความรู้สึกว่าอิสลามวิทยาลัยแห่งประเทศไทยเป็นส่วนหนึ่งของคน จึงให้ความเอาใจใส่ดูแลความเคลื่อนไหวภายในโรงเรียนเป็นพิเศษ พร้อมเข้ามาแก้ปัญหา ก่อให้เกิดความไม่คล่องตัว ไม่อิสระในการบริหาร อันเป็นหน้าที่โดยตรงของผู้บริหารโรงเรียนที่จะกำหนดนโยบายต่าง ๆ เป็นต้น

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นจะเห็นว่า อิสลามวิทยาลัยแห่งประเทศไทยเป็นสถานศึกษาที่มีลักษณะพิเศษของกรมสามัญศึกษาในหลายประการ กล่าวคือ เป็นสถานศึกษาที่ตั้งโดยพระราชกฤษฎีกาที่ว่าด้วยศาสนูปถัมภ์ที่มีการเรียนการสอนวิชาศาสนาอิสลาม และภาษาอาหรับเพิ่มจากหลักสูตรมัธยมศึกษา เป็นสถานศึกษาที่มีนักเรียนเดินเรียน และอยู่หอพักประจำของโรงเรียน ลักษณะพิเศษต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้เป็นปัจจัยก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานภายในโรงเรียน อาทิเช่น ปัญหาด้านนโยบาย ปัญหาด้านความเข้าใจคลาดเคลื่อนของสังคม ปัญหาเรื่องหลักสูตรวิชาศาสนาและภาษาอาหรับ ปัญหาด้านความร่วมมือ ปัญหาด้านบุคลากรและงบประมาณ เหตุข้างต้นนี้ทำให้ผู้วิจัยสนใจและต้องการที่จะศึกษาสภาพและปัญหาที่เกิดขึ้นของอิสลามวิทยาลัยแห่งประเทศไทย โดยการศึกษาสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน รวมทั้งแนวความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู อาจารย์ นักเรียน และผู้ปกครอง เพื่อที่จะได้ทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียน และผลกระทบทางด้านต่าง ๆ แนวทางแก้ปัญหา และความต้องการทางการศึกษาของนักเรียนและผู้ปกครอง เพื่อที่จะนำข้อมูลที่ได้เสนอต่อรัฐและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อที่จะเป็นประโยชน์ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสำรวจสภาพและปัญหาทางการศึกษาของอิสลามวิทยาลัยแห่งประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู อาจารย์ นักเรียน และผู้ปกครอง เกี่ยวกับแนวทางการแก้ปัญหาทางการศึกษา และความต้องการทางการศึกษาของนักเรียนและผู้ปกครอง

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการสำรวจสภาพปัญหาของโรงเรียนอิสลามวิทยาลัยแห่งประเทศไทย และสำรวจ ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการแก้ปัญหา รวมทั้งความต้องการทางการศึกษาของนักเรียนและผู้ปกครองของอิสลามวิทยาลัยแห่งประเทศไทย

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 สภาพของโรงเรียน โดยศึกษาสิ่งต่อไปนี้

(1) สภาพแวดล้อม

- สภาพแวดล้อมภายนอกโรงเรียนศึกษาสภาพด้าน เศรษฐกิจ สังคม การศึกษา ศาสนา

- สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน ศึกษาสภาพแวดล้อมทาง กายภาพ

(2) สภาพทางการศึกษา

- นโยบายและวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งอิสลามวิทยาลัยแห่งประเทศไทย การบริหารโรงเรียนด้านหลักสูตร ความสัมพันธ์กับชุมชน

- หลักสูตรและการเรียนการสอน ศึกษาการใช้หลักสูตรทางด้านศาสนา ภาษาอาหรับ การวัดและการประเมินผล

- ผู้บริหารและครู ศึกษาภูมิหลังทางด้าน เศรษฐกิจ สังคม การศึกษา การปฏิบัติงาน สวัสดิการขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน

- นักเรียน ศึกษาภูมิหลังทางเศรษฐกิจ สังคม ผลการเรียน ความมุ่งหวังด้านวิชาชีพ และการศึกษาต่อ

2.2 ปัญหาของอิสลามวิทยาลัยแห่งประเทศไทย และแนวทางแก้ไข

- (1) ปัญหาทั่วไป ศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ
- (2) ปัญหาทางการศึกษา ศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหในด้าน
- นโยบายและวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา
  - การบริหารโรงเรียน
  - หลักสูตรการเรียนการสอน ทางด้านศาสนา ภาษาอาหรับ
  - ผู้บริหาร ครู อาจารย์ นักเรียน
  - ความสัมพันธ์กับชุมชน

2.3 ความต้องการทางการศึกษา

- ทางด้านศาสนา ภาษาอาหรับ
- ความต้องการทางด้านวิชาชีพ ความต้องการทางการศึกษาคือ

ข้อตกลงเบื้องต้น

ข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากแบบสอบถาม เพื่อสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู อาจารย์ นักเรียน และผู้ปกครองที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ถือว่าเป็นข้อมูลที่ตอบตามสภาพความเป็นจริง

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

สภาพ หมายถึง สภาพแวดล้อมภายนอกและภายในโรงเรียนของอิสลามวิทยาลัยแห่งประเทศไทย

สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน หมายถึง สภาพบริเวณโรงเรียน สภาพอาคาร การสาธารณูปโภค จำนวนครู-อาจารย์ นักเรียน ระดับชั้น วัสดุอุปกรณ์

สภาพแวดล้อมภายนอกโรงเรียน หมายถึง สถานที่ตั้ง การคมนาคม ศาสนา การศึกษา

สภาพทางการศึกษาของโรงเรียน หมายถึง สภาพทางการศึกษาของโรงเรียนในด้านนโยบาย และวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา การบริหารโรงเรียน ด้านหลักสูตร การเรียนการสอนทางด้านศาสนา ภาษาอาหรับ ด้านกิจกรรม ด้านความสัมพันธ์ความร่วมมือกับชุมชน

ปัญหาทางการศึกษา หมายถึง อุปสรรคที่มีต่อการศึกษาในอิสลามวิทยาลัยแห่งประเทศไทย

นักเรียน หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาในอิสลามวิทยาลัยแห่งประเทศไทย

ผู้บริหาร ครู-อาจารย์ หมายถึง ผู้บริหาร ครู-อาจารย์ที่ปฏิบัติงานในอิสลามวิทยาลัยแห่งประเทศไทย

ผู้ปกครอง หมายถึง บิดามารดาหรือผู้ที่ทำหน้าที่อบรมเลี้ยงดูนักเรียนที่ศึกษาอยู่ในอิสลามวิทยาลัยแห่งประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะรายกรณีเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการศึกษาของอิสลามวิทยาลัยแห่งประเทศไทย เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้ตรงกับสภาพความเป็นจริงมากที่สุด ผู้วิจัยได้นำรูปแบบการวิจัยมาใช้ 2 ลักษณะประกอบกัน คือ

1. ศึกษาจากเอกสาร โดยศึกษาจากเอกสารสิ่งพิมพ์ ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยใช้แหล่งข้อมูลดังต่อไปนี้

- หอสมุดแห่งชาติ
- สถาบันวิทยบริการ หอสมุดคณะครุศาสตร์ หอสมุดคณะรัฐศาสตร์ หอสมุดคณะนิติศาสตร์ และห้องสมุดอื่น ๆ ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ห้องสมุดมหาวิทยาลัยอื่น ๆ เช่นมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ห้องสมุดคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

2. การวิจัยเชิงสำรวจ เป็นระเบียบวิธีหลักในการวิจัย โดยศึกษาสภาพแวดล้อม ภายในและภายนอกของอิสลามวิทยาลัยแห่งประเทศไทย สภาพและปัญหาทางการศึกษาของ อิสลามวิทยาลัยแห่งประเทศไทย ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู อาจารย์ นักเรียน และความต้องการทางการศึกษาของนักเรียน และผู้ปกครอง โดยมีขั้นตอนดังนี้

2.1 กลุ่มตัวอย่าง

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.4 การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล

2.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีกลุ่มผู้ให้ข้อมูล หลัก 4 กลุ่ม

คือ

- ผู้บริหารของอิสลามวิทยาลัยแห่งประเทศไทย จำนวน 5 ท่าน
- ครู อาจารย์ของอิสลามวิทยาลัยแห่งประเทศไทย จำนวน 63 ท่าน
- นักเรียนของอิสลามวิทยาลัยแห่งประเทศไทย ในระดับชั้นมัธยมศึกษา

ปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในปีการศึกษา 2531 สุ่มตัวอย่าง 25% จำนวน 250 คน

- ผู้ปกครองของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 250 คน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี

2.2.1 แบบสอบถาม ซึ่งมี 4 ชุด คือ

- แบบสอบถามผู้บริหาร
- แบบสอบถามอาจารย์
- แบบสอบถามนักเรียน
- แบบสอบถามผู้ปกครอง

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือโดยการศึกษาและปรับปรุงจากเอกสารงานวิจัยต่าง ๆ รวมทั้งการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา ส่วนการแก้ไขปรับปรุงเครื่องมือดังกล่าว ได้นำไปใช้ผู้ทรงคุณวุฒิ 4 ท่าน ตรวจสอบแก้ไขและให้ข้อเสนอแนะทางด้านเนื้อหา ตลอดจนส่วนวนภาษาที่ใช้ จากนั้นจึงนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำมาเก็บข้อมูลต่อไป

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำหนังสือขอความร่วมมือจากบัณฑิตวิทยาลัย ไปยังกรมสามัญศึกษา เพื่อขอความอนุเคราะห์และอนุญาตให้เก็บข้อมูล ในอิสลามวิทยาลัยแห่งประเทศไทย โดยผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

ในส่วนที่เป็นแบบสำรวจสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน และสภาพแวดล้อมภายนอก ได้เก็บข้อมูลเหล่านี้ตั้งแต่วันที่ 10 มกราคม 2532 ถึงวันที่ 28 มกราคม 2532

2.4 การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์และนำเสนอโดยการบรรยาย

2.4.1 ข้อมูลที่ได้จากเอกสาร ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยการตีความและนำเสนอโดยการบรรยาย

2.4.2 ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจสภาพทั่วไป ผู้วิจัยนำเสนอในรูปการบรรยาย ประกอบตาราง

2.4.3 ข้อมูลที่ได้จากแบบสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู อาจารย์ นักเรียน และผู้ปกครอง วิเคราะห์ตามลักษณะคำตอบคือ

- ลักษณะคำตอบแบบกำหนดคำตอบให้เลือก วิเคราะห์โดยการหาค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

2.4.4 วิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวกับปัญหาการศึกษาโดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปตารางประกอบความเรียง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาของอิสลามวิทยาลัยแห่งประเทศไทย เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับหน่วยงานที่จัดการศึกษาและมีส่วนเกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับทรัพยากร และเหมาะสมกับความต้องการของชุมชนต่อไป
2. เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับผู้สนใจ และผู้เกี่ยวข้องที่จะศึกษาต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย